

'Balkenende gaat het niet halen'

Acht jaar lang heeft Robin Linschoten als voorzitter van het adviescollege Actal de Nederlandse regelzucht bestreden. Binnenkort zwaait hij af, trots op wat hij heeft bereikt, maar teleurgesteld omdat het dreigt te stikken. "Dit kabinet heeft niet de politieke wil om full swing door te gaan."

- Lastenreductie begint nu voelbaar te worden
- Juist op dit moment laat kabinet het erbij zitten
- Ministers moeten weerstand bij ambtenaren doorbreken

Even gromde hij vervaarlijk, de waakhond. Het was voorjaar, zomerreces al in zicht, maar het geluid van Robin Linschoten, bestrijder van het monster dat bureaucratie heet, klonk luid en duidelijk door. Het Adviescollege toetsing administratieve lasten (Actal), waarvan hij voorzitter is, had een trendbreuk geconstateerd. Na jaren van terugdringing nam de lastendruk niet meer verder af. Sterker nog: onder het nieuwe kabinet dreigt juist lastenverzwaring. Jaren zijn geïnvesteerd om bewindspersonen en hun ambtenaren op te voeden. En net nu het tijd is om te oogsten, pakt de regering niet door, waarschuwde Actal. Linschoten dreigde zelfs met opstappen als het kabinet zou doorgaan met het in de wind slaan van zijn adviezen. Paniek in de Tweede Kamer, maar de betrokken staatssecretarissen Jan Kees de Jager (Financiën) en Frank Heemskerk (Economische Zaken) reageerden onderkoeld: van een trendbreuk was helemaal geen sprake. En wat dat opstappen betreft: dat was toch al de bedoeling. De benoeming van Linschoten en zijn collega Hans Kamps (SER-kroonlid en PvdA-prominent) was eigenlijk vorig jaar september al verlopen.

Dat is nog eens makkelijk dreigen.

"Het signaal is duidelijk, Hans Kamps en ik stoppen ermee. In 2000 zijn we voor vier jaar benoemd en door uitbreiding van het takenpakket is dat tussentijds verlengd. Natuurlijk speelt mee dat je niet te lang op zo'n plek moet blijven zitten. Ons lukt het nu niet meer om dit kabinet te overtuigen van de juiste route, dus zijn er andere mensen nodig. De proce-

dure voor een nieuwe voorzitter loopt; ik hoop dat we die met zes weken kunnen afronden. Dan kan ik op 1 november terugtreden."

U gaat weg op een moment dat de bureaucratie aan een wederopstanding bezig is.

"Maar Actal gaat gewoon verder met zijn goede werk, hoor. En dat is onder dit kabinet harder nodig dan ooit. In het regeerakkoord staat dat alle ministeries deze kabinetsperiode opnieuw 25 procent lastenreductie moeten realiseren. Dat is een netto taakstelling. Dus door alle lastenverzwaringen die rechtstreeks uit datzelfde regeerakkoord voortvloeien, is er nog veel meer nodig dan 25 procent. Ik hoop hartgrondig dat we ongelijk hebben, maar geloof me, ze gaan het niet halen. Daar durf ik wel een goede fles wijn om te verwedden."

Applaus En we waren net zo lekker bezig. Niet alleen voldeed het vorige kabinet aan zijn doelstelling van 25 procent minder lasten, juist de manier waarop oogstte alom applaus. Onder druk van Actal is een rekenmodel tot stand gebracht dat nauwgezet de kosten in beeld brengt die gemoeid zijn met nieuw beleid. Dankzij dat 'standaardkostenmodel' kan er geen voorstel meer op tafel komen zonder dat iedereen precies weet wat de consequenties op regelgebied zijn. "Het is geen *freeride* meer", zegt Linschoten.

In de formatie van Balkenende-2 kwam daar nog iets belangrijks bij. Nu alles precies in kaart was gebracht, kreeg ieder departement een harde taakstelling opgelegd. Linschoten: "Er kwam een plafond, en wie erdoorheen schoot werd gedwongen dat te compenseren. Lukte dat niet, dan bepaalde de minister van Financiën met welk bedrag het quotum was overschreden en haalde vervolgens datzelfde bedrag uit de nieuwe begroting van het betreffende ministerie. Dat gaf zoveel druk, dat het vanaf dat moment begon te lopen." ►

Wie is Robin Linschoten?

1956	Geboren in Uchgelen
1976	Studie rechten aan de VU, Amsterdam
1982	Tweede Kamerlid voor de VVD
1994	Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
1996	Manager bij Interpolis
1996	Kroonlid SER
2000	Voorzitter Actal

Trots verwijst Linschoten naar rapporten van de Wereldbank en de oeso, die concludeerden dat Nederland het fantastisch deed. “De juiste infrastructuur in combinatie met politieke discipline en een externe waakhond: iedereen zag dat het werkte”, zegt Linschoten. “Nederland is gidsland op dit dossier. Ons model vindt overal navolging, maar omdat we zelf stilstaan, raken we onze voorsprongpositie kwijt. Doodzonde.”

Hoezo staan we stil?

“Je moet het verbreden. Wij beperken ons in Nederland tot één deelgebied: de administratieve lasten voor bedrijven. Maar je moet ook de overige nalevingskosten meenemen, ook de lastendruk voor burgers en tussen overheden en instanties onderling. Kijk eens naar alle ellende die het ministerie van Sociale Zaken de sociale diensten aandoet. Daar is nog zoveel winst te behalen. We hebben het model al, en de kennis. Maar de politiek wil er niet aan. Ondanks onze adviezen, ondanks de adviezen van de Wereldbank.”

U toont zich wel tevreden over die eerste ronde van 25 procent lastenvermindering. Waarom horen we dan toch veel ondernemers klagen dat ze er in de praktijk zo weinig van merken?

“Dat komt vooral omdat pas recent echt meters zijn gemaakt. En dan nog: in zo’n eerste ronde wordt vooral het laaghangende fruit geplukt. Dat zijn dingen die je niet echt merkt, die toch al niet echt gehandhaafd werden. In de tweede ronde ga je het pas echt voelen, mits je op volle kracht doorgaat. Daarom is het zo jammer dat dat niet gebeurt.”

Departementen hebben die 25 procent uit de eerste ronde al ingeboekt, terwijl ze de bijbehorende maatregelen nog moeten nemen. Neem de omgevingsvergunning van vrom.

“Er zitten nog lijken in de kast, ja. Daar hebben wij mét de Rekenkamer ook op gewezen. Diverse ministers zitten met het probleem dat veel dingen die het vorige kabinet heeft besloten, nu nog moeten worden uitgevoerd. Dat geldt voor de omgevingsvergunning, maar er zijn meer voorbeelden, zoals de aanbestedingswet. Er is voor gekozen om de lasten-

reductie in te boeken op het moment dat de besluitvorming rond is. Daar is best wat voor te zeggen, maar voor het echte beeld is het beter te wachten tot het ook daadwerkelijk is gerealiseerd. Pas dan ga je het als ondernemer ook merken.” “Bedrijven moeten trouwens ook eens kijken wat ze zichzelf allemaal aandoen. Met afspraken aan de cao-tafels, maar ook met regeltjes vanuit de product- en bedrijfsschappen en via allerlei certificeringen. Ik heb veertien jaar gewerkt in het publieke domein en dertien jaar in het bedrijfsleven, dus ik heb het allemaal zelf kunnen zien. Als je kijkt naar de parafencultuur bij grote banken en verzekeraars: daar is het gemiddelde ministerie helemaal niks bij.”

Hoe is uw relatie met De Jager en Heemskerk?

“Prima. Het probleem zit ook niet bij de coördinerende bewindslieden. Als zij niet namens het kabinet zouden spreken maar vrijelijk konden praten, lag hun visie dicht bij de onze. Het probleem is wél dat ze blijkbaar hun collega’s niet kunnen overtuigen van het belang. Er is in dit kabinet een gevoel van vrijblijvendheid ontstaan en dat is funest in dit proces.”

Kunt u ook een reden aangeven? Is de urgentie verdwenen?

“Er is weerstand gekomen in de ambtelijke top. Ze vinden het niet leuk om echt helemaal met de billen bloot te gaan. Want zo is het wel: voor ze hun eindvoorstel op tafel hebben liggen, moeten ze hier bij ons alles komen vertellen.”

Ambtenaren frustreren de voortgang?

“Het ligt niet aan de ambtenaren, het ligt aan de politici. Donner en De Jager willen bijvoorbeeld dat de eerstedagsmelding wordt afgeschaft. Die verplichting voor werkgevers om nieuwe werknemers voor hun eerste werkdag aan te melden bij de Belastingdienst brengt veel lasten met zich mee. Donner en De Jager moeten met dat politieke besluit in de hand opdracht geven aan hun ambtenaren om een wet voor te bereiden. Ik heb nog nooit meegemaakt dat een ambtenaar dan zegt: dat gaan we niet doen. Maar het gaat niet vanzelf. Een milieuambtenaar op vrom is met zijn eigen milieudingen bezig en niet met beperking van de administratieve lasten. Je moet eraan trekken en sleuren. Als we het nu loslaten komt er geen jota van terecht, dat geef ik je op een briefje.”

In de vorige kabinetten lag dit onderwerp bij één bewindspersoon (Zalm), maar dat was wél een minister.

“Ja, dat was voor ons een stuk makkelijker werken. Staatssecretarissen zitten tegenwoordig niet meer bij de ministerraad. Terwijl het juist zo belangrijk is dat je daar een probleemeigenaar hebt. Iemand die een *pain in the ass* is voor collega’s die zich niet aan de afspraken houden. De Tweede Kamer wil het bij de minister-president neerleggen, maar ik geloof niet dat dat goed is. De minister van Financiën zit er functioneel veel krachtiger in. Hij hamert al op de begrotingsdiscipline, en daar past dit uitstekend bij.”

“De grote testcase volgt als Wouter Bos komend jaar de begrotingsbesprekingen gaat voeren met alle ministers. Gaat hij op grond van overschrijdingen in 2008 departementen

‘Er is in dit kabinet een gevoel van vrijblijvendheid ontstaan en dat is funest’

straffen op hun nieuwe begroting? Zoniet, dan zul je zien dat iedereen achterover gaat leunen. Dan is in één klap de politieke discipline weg. Dat wordt een heel belangrijk moment." In maart van dit jaar riepen De Jager en Heemskerk de commissie Regeldruk in het leven. Onder leiding van VNO-NCW-voorzitter Bernard Wientjes doet die club voorstellen om de bureaucratie te lijf te gaan. Linschoten is blij met de commissie, maar wijst op een belangrijk verschil. "De commissie-Wientjes heeft een andere rol dan wij. Als de politiek met onzinregels komt is het aan hen om die meteen bij de strot te pakken. Dat is hun ding. Wij hebben een ander ding. Wij vallen niet de regels zelf aan, maar de gevolgen van die regels. Juist omdat we buiten het politieke debat blijven, heeft Actal een breed draagvlak kunnen verwerven."

"Neem de verpakkingenbelasting. De commissie Regeldruk zou kunnen zeggen: idioot plan, niet aan beginnen. Wij nemen het politieke besluit als uitgangspunt en dwingen het kabinet in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor de administratieve lasten. Kun je het op verschillende manieren regelen, kies dan de minst belastende optie. En in het uiterste geval zeggen we: kabinet, u wilt een verlaging van de lastendruk met 25 procent, daar zal dit niet aan bijdragen. U zult dit moeten compenseren. Helaas gaan ze steeds vaker tegen onze adviezen in."

Veroorzaakt de Tweede Kamer zelf ook niet veel regeldruk met al die moties en amendementen?

"Daar hebben we onderzoek naar gedaan en het blijkt erg mee te vallen. Wel hebben we geadviseerd dat Kamerleden die initiatiefwetten of wijzigingsvoorstellen indienen ook direct de consequenties voor de administratieve lasten in beeld brengen. De Kamer moet zich net zo kwetsbaar opstellen als het kabinet. Ik heb voorgesteld daar iets over op te nemen in het reglement van orde. Men is er mee bezig, maar zoiets regel je niet zomaar even op een achternamiddag. De Tweede Kamer vindt de eigen autonomie nu eenmaal erg belangrijk."

En dan is er nog Europa. Zeker de helft van onze lastendruk komt rechtstreeks uit Brussel, schat Linschoten in, dus is het zaak om "het Nederlandse kunstje ook Europees te gaan uitvoeren". Sinds dit jaar maakt hij op persoonlijke titel deel uit van een *high level group* die is ingesteld door de Europese Commissie en die als opdracht heeft met voorstellen te komen om ook in Brussel tot een lastenvermindering van 25 procent te komen. Het eerste wapenfeit is de voorgestelde afschaffing van de jaarverslagplicht voor bedrijven met minder dan tien medewerkers en een omzet van onder de miljoen euro. Barosso zat zelf als toehoorder bij de stemming over dat onderwerp, waarmee Linschoten maar wil aangeven dat dit onderwerp in de Commissie op het hoogste niveau de aandacht heeft. "Maar we zijn natuurlijk pas net begonnen. Komende maand gaan we naar de Europese aanbestedingswet kijken. Ik ben dan zelf rapporteur en hoop dat we tot vergaande voorstellen kunnen komen. Tot nu toe is het kwartje steeds de goede kant op gevallen. Maar we zijn pas net op weg, de ultieme *proof* komt pas als duidelijk wordt wat de Commissie met onze voorstellen doet." ■

